

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitae, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

XXXVI. An ad dictas pœnas, & præcipuè Gregorij XIV.
excommunicationem, incurrendas requiratur extractio Rei è loco sacro
secuta, vel sufficiat solum attentata? Vbi etiam an sufficiat quæcumque ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

DVBITATIO XXXVI.

An ad dictas pœnas, & præcipuè Gregorij XIV. excommunicationem incurrendam requiratur extractio rei è loco sacro secuta, vel sufficiat solum attentata? ubi etiam, an sufficiat quæcumque scientia?

S V M M A R I V M.

- 1 Ad incurrendas pœnas Constitutionis Gregoriana, & excommunicationem ipsi annexam sufficit attentare per illam clausulam ibi appositam (quis præter, vel contra attentare præsumpsit) modo attentatio ad actum proximum externum redacta fuerit.
- 2 Exempla attentatorum adducuntur, hoc est dare mandatum, portas aperire, & huiusmodi; non item capiendi, vel extrahendi sola tractatio.
- 3 Ad incurrendas in foro conscientie pœnas Constitutionis Gregoriana requiritur scientia earum, nec sufficit ignorantia culpabilis, etiam crassa, & affectata, siue iuris, siue facti.
- 4 Difficulus in foro externo admittitur excusatio.
- 5 Tentans extrahere, quin & etiam extrahens, non improbabilius excommunicationem euitat, si statim, vel saltem mox requisitus, satisfaciatur Ecclesie, & reum restituatur.

Respondetur, quod (cum in Constitutione Gregorij XIV. dicatur: Si quis præter, vel contra attentare præsumpsit,) probabilius, cum simus in materia immunitatis, quæ est fauorabilis, sufficiat attentatio, modo attentatio ad actum proximum externum aliquem redacta fuerit, v. g. si dedisti mandatum, & mandatarius acceptauit: si Ecclesiam clausam tentasti aperire, ut inde reum extraheres (etiam si ob resistantiam non potueris) quia per talem conatum contra tenorem dictæ Constitutionis Gregorij XIV. cum effectu attentare præsumpsisti: & ex alio capite censura incurritur, dum exercetur actio sub censura prohibita, quæ sicuti dicebam, in casu nostro est conatus, & attentatio externa capiendi, &c. cum in textu dicatur attentare præsumpsit: & delictum dicatur attentatum, etiam si effectu ipso perpetratum non sit, modo iunctus sit aliquis actus consummationi proximus, non autem præcesserit solum capiendi, vel extrahendi tractatio, quæ cum non sit propria, & proximè attentatio, ad contrahendam censuram non sufficit. Atque ita contra nonnullos (inter quos Gambacurta lib. 8. c. 13. & Cutellius de immunit. Eccles. lib. 1. quæst. 15.) docent Glossa in l. 2. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt, verb. tentauerit, Farinacius de carceribus, quæst. 28. num. 4. & in append. de immunit. Eccles. cap. 20. num. 321. ex text. in cit. l. 2. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 27. num. 5. Marius Ital. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 60. Megalius in 3. part. lib. 4. c. 2. quæst. 1. num. 30. in fin. Peregrinus de immunit. Eccles. cap. 14. num. 7. Ambrosius de immunit. Ecclesiæ c. 15. num. 6. Diana 1. part. tract. 1. resolut. 15. & Menochius de arbitr. cas. 350. numero 68. ubi recenset multos alios casus, in quibus punitur conatus, non secuto effectu.

3 At ob eandem rationem (quia in dicta Constitutione Gregorij XIV. dicitur: Si quis præter, vel contra attentare præsumpsit) dicendum est, quod ad dictas pœnas in foro conscientie incurrendas non sufficiat ignorantia culpabilis, etiam crassa, & affectata (siue iuris, siue facti) & multò minus pro-

babilis, seu bona fides, sed requiratur vera scientia (sicuti lib. de Parlamentis, dub. 4. sicut. 19. sub sicut. 3. a pag. 78. dicebamus, & infra cap. 17. dub. 1. num. 10. & cap. 19. dub. 59. dicemus) ita ut operans verè sciat, se nullo pacto licitè id posse facere, cum nulla iuris congrua interpretatione, nulloque remedio, vel exceptione iuridica ad id faciendum fulciri se videat, & tamen cum malitia & dolo (legem saltem virtualiter contemnendo) faciat, atque ita saluant, & rectè, multas oppositiones Flam. Parif. de resignat. benef. lib. 8. quæst. 7. num. 169. Marchesan. de comm. off. part. 2. fol. 422. Martha claus. 3. 4. part. 1. num. 1. Barbol. claus. 91. num. 5. & videri poterit Sayr. in Thesuro lib. 3. c. 17. Malderus 2. 2. quæst. 1. art. 10. dub. 8. Mar. Ital. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 88. & segg. & Caietan. verb. præcepti transgressio, in fin. ubi hanc vniuersalem regulam tradit, quod in iis, quæ sunt positui iuris, si absque contemptu, ac refutatione finis, ex ignorantia pura, vel ex apparente sibi excusatione transgressio fiat ab eo, qui animum habet nullo pacto consentiendi contra præceptum obligans ad mortale, non incuratur peccatum mortale, neque censura in foro conscientie, quia non est intentio piæ, ac iustæ matris Ecclesiæ bonas huiusmodi animas illaqueare tam hostili vinculo, etsi putet Caietanus, talem absolendum esse ad cautelam.

Dixi, in foro conscientie, quia in foro externo non sine difficultate ista excusatio admittitur: cum enim præsumptio stet pro lege, quam constat publicatam fuisse, & qua Gregorius intendit ita obligare, & afficere, ac si cuilibet personaliter intimata fuisset, ut dicitur in dicta Bulla Gregorij XIV. sequitur ignorantiam prædictæ Bullæ in foro externo non posse, nisi saltem cum magna difficultate, allegari. Doctores, quos sequitur Farin. in append. cap. 20. num. 1326. contra Mar. Ital. loc. supra cit.

Caterum, cum contravenientes aduersus dictam Constitutionem Gregorij XIV. de iure non excommunicentur absolute, sed sub conditione, si Ecclesiæ non satisfaciunt, & reum non restituunt, sicuti dicebam precedenti dub. 9. num. 9. & docet Turrecrem. in cap. miror. 17. quæst. 4. & Suarez de relig. om. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 13. num. 7. circa fin. sequitur, quod esto ipso facto vigore dictæ Constitutionis excommunicationem contrahant, probabiliter tamen dici videatur, quod excommunicationem non incurant eo ipso, quod confugientem ad Ecclesiam inde extrahere attentent, quin & extrahant, sed solum si Ecclesiæ non satisfaciunt, & reum non restituunt, quia ut ait Suarez ibidem, pro tali delicto commissio non fertur excommunicatio, nisi quatenus pendet in futurum, cum habeat tractum successuum quoad emendationem. Vnde sic extrahentes, nedum extrahere attentantes, si statim, vel saltem mox requisiti, reum restituant, & Ecclesiæ satisfaciunt, in censuram huiusmodi non videntur incidere, eo magis, quia dicta Constitutio Gregorij XIV. quoad hoc non disponit nouiter, sed tantum declarat, sic delinquentes ipso facto censuras, & pœnas easdem incurtere, quæ contra libertatis iuris, & immunitatis Ecclesiasticæ violatores per sacros Canones, Conciliorum generalium, & aliorum prædecessorum Pontificum Constitutiones sunt promulgatæ, ut patet ex illis verbis: Declaramus eum ipso facto censuras, & pœnas easdem, &c. Vide quæ in cit. dub. præced. num. 11. & segg. dicebantur.